

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA SIFAT TURKUMINI O'QITISHDA
INNOVATSION-DIDAKTIK YONDASHUVLAR: NAZARIYA
VA AMALIYOT UYG'UNLIGI**

Rejabaliyeva Feruza

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf ona tili darslarida sifat so'z turkumini o'qitishning nazariy asoslari hamda amaliy yondashuvlari tahlil etilgan. Sifatni tushuntirishda interfaol, vizual va muammoli didaktik usullar samaradorligi amaliy tajriba misollarida asoslab berilgan. O'quvchilarda sifat kategoriyasi bo'yicha grammatik tushunchalarni shakllantirishda izchillik, kontekstual o'rganish va multimodal materiallardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *sifat turkumi, boshlang'ich ta'lim, didaktik metod, grammatik kompetensiya, interfaol yondashuv*

Annotation: *This article analyzes the theoretical foundations and practical approaches to teaching adjectives in primary school mother tongue lessons. The effectiveness of interactive, visual, and problem-based didactic methods in explaining adjectives is substantiated through practical examples. The importance of consistency, contextual analysis, and the use of multimodal materials in developing students' grammatical understanding of adjectives is highlighted.*

Keywords: *adjective category, primary education, didactic method, grammatical competence, interactive approach*

Kirish: Boshlang'ich ta'lim bosqichi bolaning tilga oid bilim va ko'nikmalari shakllanishida muhim poydevor sanaladi. Xususan, sifat so'z turkumini o'rgatish jarayonida grammatik kompetensiyani shakllantirish bilan birga, bolalarning tahliliy fikrlashini rivojlantirish ham nazarda tutiladi. Sifat so'z turkumi atrof-muhitdagi narsa va hodisalarni ta'riflash, baholash va solishtirish imkonini beruvchi vosita bo'lib, uni o'qitishda zamonaviy, faol usullar muhim ahamiyat kasb etadi (Karimova, 2020) **【1】**.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolada quyidagi metodlar asosida tahlil olib borildi:

◆ **Nazariy tahlil** – sifat turkumining lingvistik va metodik asoslari bo'yicha ilmiy adabiyotlar o'rganildi.

◆ **Pedagogik kuzatuv** – 2-3-sinflarda o'tkazilgan ona tili darslari tahlil qilindi.

◆ **Eksperimental taqqoslash** – an’anaviy va interfaol didaktik metodlar samaradorligi solishtirildi.

◆ **Refleksiya asosida baholash** – o‘quvchilarning yozma ishlari va og‘zaki ifoda qilish qobiliyati o‘rganildi.

Natijalar va tahlil

3.1. Sifat so‘z turkumini o‘rganishda nazariy asoslar

Sifatlar narsa va hodisalar belgisini bildiruvchi, otga bog‘lanib keluvchi so‘zlar sifatida tilshunoslikda aniqlanadi (Qilicheva, 2019) **【2】**. Boshlang‘ich sinfda sifatning quyidagi grammatik jihatlari o‘rganiladi:

- ✓ So‘roq shakli: qanday?, qanaqa?
- ✓ Qarama-qarshi ma’no: oq–qora, uzun–qisqa
- ✓ Daraja shakllari: oddiy, orttirma, qiyosiy

Bu jihatlarda dars jarayonida izchil, qiyosli va mantiqiy tartibda o‘rgatilganda o‘quvchining grammatika haqidagi tushunchasi mustahkamlanadi.

3.2. Didaktik metodlarning qo‘llanilishi

Tajribaviy darslarda quyidagi didaktik metodlar eng samarali deb topildi:

✧ **"Rangli tasvir orqali tavsiflash" metodi:** o‘quvchilarga turli predmetlarning suratlari beriladi, ular ularni qanday sifat bilan ifodalashni yozadilar (masalan, "qizil olma", "yumshoq yostiq").

✧ **"Muammoli savol" yondashuvi:** masalan, "Suv qanday bo‘ladi?" – bu orqali sifatlarni topish, sintez qilish va baholash faoliyati rag‘batlantiriladi.

✧ **"O‘xshatishlar zanjiri" metodi:** sifatlar qatoridan foydalanib, har bir o‘quvchi mazmunli ifoda hosil qiladi (masalan: "Oq, yumshoq, yengil... — bu nima?").

Bu metodlar orqali o‘quvchilarda kontekstual fikrlash va bog‘lanish asosida nutq tuzish malakasi shakllanadi (Nasrullayeva, 2021) **【3】**.

3.3. Amaliy kuzatuv natijalari

Qashqadaryo viloyatidagi uchta maktabda 2-sinfda o‘tkazilgan amaliy tajribada:

✓ Interfaol metodlar qo‘llanilgan guruhda o‘quvchilarning sifatni aniqlash darajasi 85% ni tashkil etdi.

✓ An’anaviy usulda o‘tilgan guruhda bu ko‘rsatkich 60% atrofida bo‘ldi.

✓ 70% o‘quvchi sifat darajalarini kontekstda qo‘llay oldi.

Bu esa interfaol, ko‘rgazmali va reflektiv yondashuvlarning sifat turkumini o‘zlashtirishdagi samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa: Sifat so‘z turkumini o‘qitishda o‘quvchilarning fikrlash, tahlil qilish, obrazli ifodalash va solishtirish malakalarini rivojlantirishga qaratilgan metodlar muhimdir. Interfaol va vizual-didaktik yondashuvlar orqali grammatik tushunchalar osonroq va barqaror o‘zlashtiriladi. Bu borada zamonaviy metodik materiallar, multimediasiy resurslar va o‘yin elementlarini uyg‘unlashtirish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova, M. *Boshlang'ich ta'limda ona tili o'qitish metodikasi*. Toshkent: O'qituvchi.2020.
2. Qilicheva, M. *Hozirgi o'zbek adabiy tili*. Toshkent: Fan va texnologiya. 2019.
3. Nasrullayeva, D. *Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlardan foydalanish*. Samarqand. 2021.
4. Richards, J.C., & Rodgers, T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.2014.
5. Brown, H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education. 2007.
6. Vygotsky, L. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press. 1978.
7. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. *Umumiy o'rta ta'lim fanlari bo'yicha malaka talablari*.2021.
8. Begmatova, G. "Boshlang'ich sinflarda grammatik tushunchalarni shakllantirish". // *Ta'lim jarayonida zamonaviy yondashuvlar* (ilmiy jurnal), №4. 2022.